

Euthanasia

دکتر مهدی قربانی ثمینی

✕ سال‌هاست که مسایل و مشکلات مراقبت‌های پایان زندگی، موضوع بحث مجامع اخلاقی و حقوقی در تمام دنیا است. این مساله از زوایای گوناگونی قابل طرح است. بیراه نیست اگر بگوییم در حال حاضر اخلاق پزشکی دوره‌های سختی را می‌گذراند، چرا که پیچیدگی مقولات انسانی و مسایل متعدد حوزه سلامت بسیار زیاد است .

مقدمه بحث :

اتانازیا یا قتل ترحم آمیز، از جمله مسائل پیچیده ای است که به شدت مورد توجه پزشکان ، علمای حقوق ، اخلاق ، فیلسوفان و مذهبیین قرار گرفته و دراین خصوص نظرات مختلفی مطرح شده است. از طرفی نگاه جامعه(تقریباً) و وضع قوانین مربوط به آن(کاملاً) ، به نگرش و دیدگاه صاحب نظران حوزه های مذکور بستگی دارد.

تعریف :

«اتانازی بیانگر عملی است که نسبت به بیماری ناعلاج صورت میگیرد و در آن، مرگ بیمار به شیوه ای صورت می گیرد که کمترین میزان رنج و عذاب را برایش به همراه داشته باشد»

این کلمه از ریشه لاتین "Eu" به معنی خوب و راحت و "Thanatous" به معنی مرگ گرفته شده است .

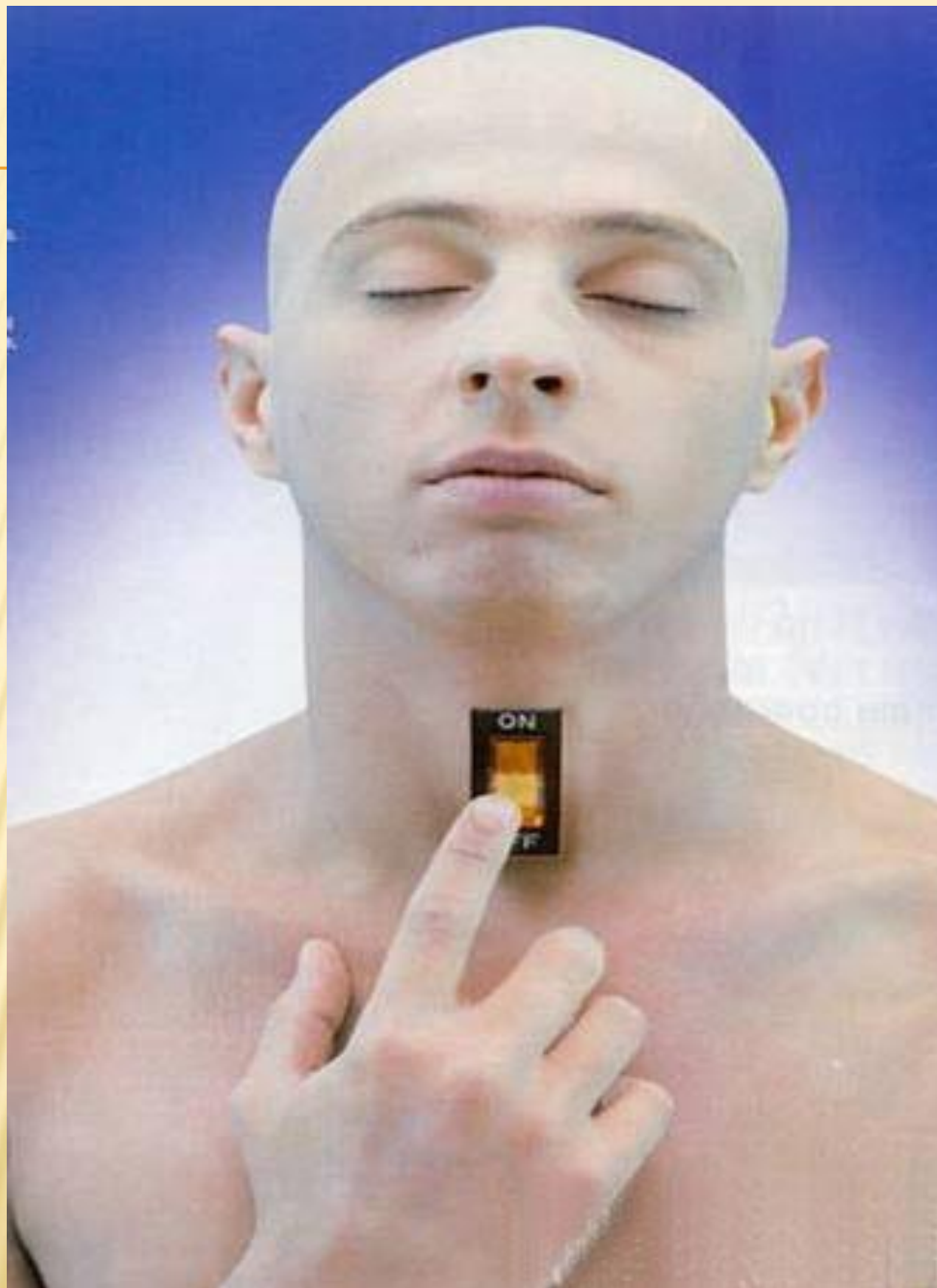
«good death»، «mercy killing»، «physician
«assisted suicide»

اشکال اتانازی :

تقسیم بندی های متنوعی از انواع اتانازیا بیان شده است:

× **(الف) اتانازی داوطلبانه:** به مواردی اطلاق می شود که فرد از دیگری می خواهد تا او را به کام مرگ بفرستد یا در این راه به او کمک کند .

× **(ب) اتانازیای غیر داوطلبانه :** به مواردی اطلاق می شود که اتانازی بدون اعلام رضایت و نظر فرد یا بیمار انجام میشود. وقتی خود فرد قادر به تصمیم گیری نباشد خانواده یا خویشان در مورد قطع درمان هایی که به بهبود وضع بیمار کمک نمی کند تصمیم گیری می کنند. (این نوع کمتر به عنوان اتانازیا مورد پذیرش است.)

اشکال اتانازی

× (ج) اتانازیای مستقیم (فعال) : به مواردی اطلاق میشود که اقدام خاصی برای پایان دادن به زندگی بیمار صورت گیرد
× (مثل تزریق دارو) .

× (د) اتانازیا غیر مستقیم (غیر فعال) : به مواردی اطلاق میشود که درمان ها و یا دستگاههای حیاتی مراقبت از بیمار در شرایطی که هیچ کمکی به بهبود وضعیت بیمار نمی کند؛ کنار گذاشته می شوند.

نگرش دنیا به اتانازی :

- ✗ سوئیس با تصویب قانونی در سال ۱۹۴۲ اجازه اتانازی را صادر کرد . در سال ۱۹۸۴ م ، برای اولین بار در جهان ، انجمن سلطنتی پزشکان هلند رسماً تجویز " قتل ترحم آمیز و چگونگی اجرای آن مجاز دانست که بعداً " به تایید پارلمان هلند رسید .
- ✗ بطور کلی در اروپا، پذیرش متداول و مشترکی از کشورها درباره اتانازیا وجود ندارد. بعنوان مثال پذیرش در کشورهای مثل هلند و دانمارک بسیار بالا ، در مالت و ترکیه بسیار پائین و در کشورهای نظیر روسیه و بریتانیا در سطح متوسط میباشد
- ✗ به موجب ماده ۵۷۹ جزای ایتالیا تحت عنوان " قتل شخص راضی " و آلمان مستوجب حبس بوده و در نظام حقوقی فرانسه نیز، قتل ترحم آمیز همانند اکثر کشورها جرم میباشد
- ✗ هم اکنون اتانازیا در ۳۵ ایالت از ۵۰ ایالت آمریکا اکیداً ممنوع مستوجب مجازات است.

اتانازی و نظام حقوقی ایران

بحث اتانازی به صراحت در قوانین مجازات اسلامی ذکر نشده است؛ ولی می توان به وسیله موارد مشابه، آنرا به نقد کشید.

مطابق ماده ۲۰۴ ق.م.ا قتل نفس بر سه نوع است: عمد، شبه عمد، خطاء محض. از آنجا که قصد کشتن فرد معین، در اتانازی محرز است (نه انگیزه کشتن!) بالطبع موارد شبه عمد و خطاء محض، از دایره بحث ما خارج می گردند.

اتانازی و قانون مجازات :

در ماده ۲۰۶ ق . م . ا ، که صور مختلف قتل عمد را بر شمرده است؛ تنها بند الف آن به قصد کشتن شخص معین اشاره داشته است «مواردی که قاتل با انجام کاری قصد کشتن شخص معین یا فرد یا افرادی غیر معین از یک جمع را دارد خواه آن کار نوعاً کشنده باشد خواه نباشد ولی در عمل سبب قتل میشود». همانطور که مشخص است؛ این بند به اشکال فعلی کار توجه دارد و ترک فعل را مد نظر قرار نداده است. بنابراین اتانازیای انفعالی یا غیر مستقیم نیز منتفی میگردد و تنها می توان برای اتانازیا به فعال، محملی قابل استناد پیدا نمود و اتانازیای غیر فعال، با هیچ کدام از بندهای سه گانه ماده ۲۰۶ که موارد قتل عمد را بر شمرده است تطابق ندارد .

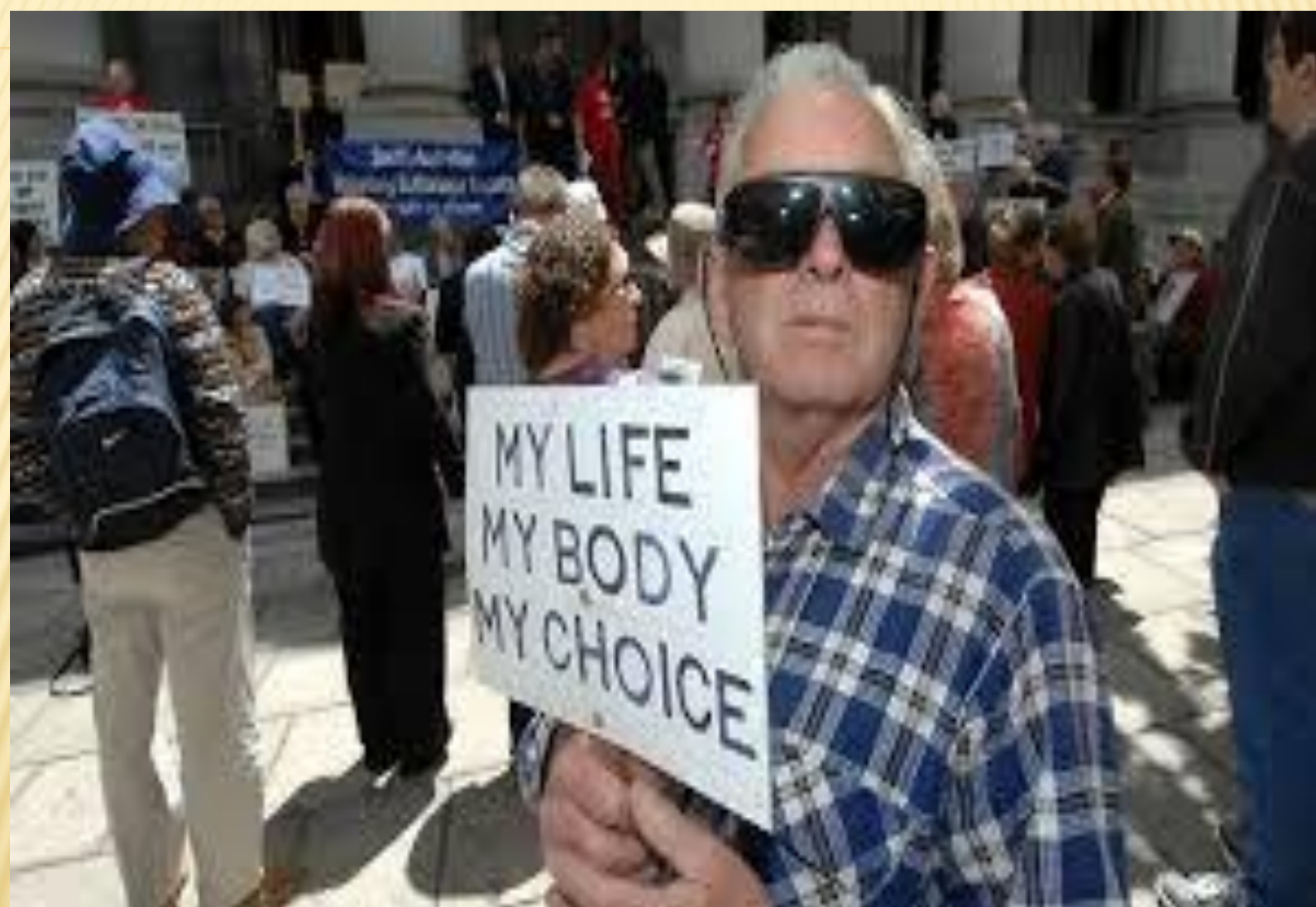
عمل اتانازی فعال مستوجب چه کیفری خواهد بود ؟

✕ ماده ۳۶۵ (۲۶۸ سابق) ق .م .ا :

در قتل و سایر جنایات عمدی ، مجنی علیه می تواند پس از وقوع جنایت و پیش از فوت از حق قصاص گذشت کرده یا مصالحه نماید و اولیای دم و وارثان نمی توانند پس از فوت او حسب مورد مطالبه قصاص یا دیه کنند لکن مرتکب به تعزیر مقرر محکوم می شود .

✕ ماده ۶۱۲ قانون تعزیرات :

هر کس مرتکب قتل عمد شود و شاکی نداشته باشد یا شاکی داشته ولی از قصاص گذشت کرده باشد و اقدام وی موجب اخلال در نظم جامعه یا خوف شده و یا بیم تجری مرتکب یا دیگران گردد موجب حبس تعزیری از ۳ تا ۱۰ سال خواهد بود . در این مورد معاونت در قتل عمد موجب حبس از یک تا پنج سال خواهد بود .

اتاناری و چالش ها :

- × الف. جایگاه اتانازیا از نظر پزشکی .
- × ب. جایگاه اتانازیا از نظر قانونی .
- × ج. نگاه مذاهب به اتانازیا .
- × د: اقتصاد و اتانازیا

بررسی مقایسه ای دلایل موافقان و مخالفان اتانازی:

✕ الف) دیدگاه های موافقان اتانازی :

✕ استقلال فردی و حق انتخاب

✕ حفظ شأن و ارزش فرد

✕ کاهش درد و رنج

✕ نیاز به درمان مناسب و عادلانه

✕ ناتوانی در کاهش درد و رنج و حضور اتانازی به عنوان یک اجبار

✕ کمای برگشت ناپذیر

بررسی مقایسه ای دلایل موافقان و مخالفان اتانازی :

× (ب) دیدگاه های مخالفان اتانازی :

× تقدس حیات

× عدم قطعیت کلینیکی (تشخیص) و بهبودی

× امکان سوء استفاده

× عدم ضرورت

× تبعیض

× انتخاب از روی عدم منطق ، انتخاب اشتباه و بی احتیاطی

بررسی مقایسه ای دلایل موافقان و مخالفان اتانازی :

- ✗ اصل استقلال داخلی فرد مطلق نیست
- ✗ هوشیار نبودن دلیل زنده نماندن نیست
- ✗ کمای برگشت ناپذیر تنها یک مهارت تصویری است
- ✗ فشار و درد بیمار دلیل اتانازی نیست
- ✗ قانونی کردن اتانازی یعنی قانونی کردن کشتن فرد

